

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

,

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

איינען קליינען זאָהן נאמענס מיכא .
דיא גאנצערהוינגאָסענשאַפֿט דעם
ציבא , וואָרען צור ברוהנונג דעם
מפּיבשח . (יג) מפּיבשח בליב נון
אימער צו ירושלים , ווייל ער כשטענ-
דיג אן דעם קעניגס טאָפֿעל שפּיווטע .
ער וואָר לאַהם אָן ביידען פֿיסען .

י (א) ניכט לאַנגע נאָהער שטאַרב
דער קעניג דער קינדער עמוֹן'ס , אונד
דעסן זאָהן חנון , פֿאַלגטע איהם אין
דער רעגירונג . (ב) דאָ שפּראַך דוד :
איך ווילל מיך פֿריינדשאַפֿטליך בעייגען
געגן חנון זאָהן נחש , זאָ וויא זיין פֿאַטר
זיך געגן מיך פֿריינדשאַפֿטליך בעייגטע ;
ער שיקטע דאָהער איינע גוואַנדשאַפֿט ,
אום איהן וועגן זיינעם פֿאַטערס צו
טרעסטן , אַלס נון דוד'ס געוואַנדטע
אין דעם לאַנדע דער קינדער עמוֹן אַנ-
געלאַנגט וואָרן ; (ג) שפּראַכען דיא
פֿאַרנעהטן דער קינדער עמוֹן צו חנון
איהרם העררן : גלויבסט רוא , דאָס
דוד עטוואַ דיינעם פֿאַטער צו עהרן
טרעסטער שיקט ? אַ גוויס , נור אום
דיא שטאַט צו ערקונדשאַפֿטן , זיין
אויס צו שפּעהן , אום זיא הערנאָך אומ-
צוקעהרן , דהאַט ער דיר זיינע אַב-
געאַרדענטן

באור

י (ב) עשה אביו , כשהי' דוד בורח
מכני שאל בלו אליו אביו ואמו ואחיו ,
ויכחם את פני מלך מואב , ויאמר לו , ישב
נא אביו ואמי עמך , והרגם חן מא' מהם
שנמלט לארץ בני עמון , (ממדרש פנחסא) .
(ג) המכבד וגו' , הידמה בעיניך שלמען
כבד דוד את אביו שלם לך מנחמים ? הלא ,
מלה

קָטַן וּשְׁמוֹ מִיכָא וְכָל מוֹשֵׁב בֵּית-
צִיבָא עֲבָדִים לְמַפְיבֶשֶׁת :
(יג) וּמַפְיבֶשֶׁת יָשָׁב בְּירוּשָׁלַם
כִּי עַל-שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא
אֹכֵל וְהוּא פִּסַח שְׁתֵּי רַגְלָיו :

י (א) וַיְהִי אַחֲרֵי-כֵן וַיָּמָת
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ חֲנוּן
בְּנוֹ תַחְתָּיו : (ב) וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֲעִשֶׂה-חֶסֶד וְעִם-חֲנוּן בֶּן-נַחֲשׁ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמָּדֵי חֶסֶד
וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחֲמוֹ בֶּיַד עֲבָדָיו
אֶל-אָבִיו וַיִּבְאוּ עֲבָדֵי דָוִד אֶרֶץ
בְּנֵי עַמּוֹן : (ג) וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי
בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-חֲנוּן אֲדֹנָיָהם
הַמְּכַבֵּד דָּוִד אֶת-אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ
כִּי-שָׁלַח לְךָ מִנַּחֲמִים הַלּוֹא
בְּעֵבֹר חֶקֶר אֶת-הָעִיר וְלַרְגְּלָהּ
וְלַהֲפֹכָה שָׁלַח דָּוִד אֶת-עֲבָדָיו
אֵרֶךְ

רשי

י (ב) כאשר עשה אביו עמדי
חסד . ומקו החסד כשהיה דוד
בורח מפני שאול נא אליו אביו ואמו
ואחיו ויגח' את פני מלך מואב ויאמר
לו ישב נא אביו ואמי עמך והרגם חן
מואב מהם שצרח שנמלט לאר' בני
עמון חלל נחש צמד'ר' רבי תנחומא
צוירא חליו : (ג) המכבד דוד את אביו בעיניך שדוד מכבד אביו
הם מוחזקים לא תדרוש שלומם והוא ידרוש שלומיך : (ד) מדויהם

אֵלֶיךָ : (ד) וַיִּקַּח חָנוּן אֶת־
עַבְדֵי דָוִד וַיַּגְלֵה אֶת־חֲצֵי זְקָנָם
וַיִּכְרֹת אֶת־מְדוּיָהֶם בַּחֲצֵי עַד־
שְׁתוּתֵיהֶם וַיִּשְׁלָהֶם : (ה) וַיַּגְדוּ
לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לְקַרְאֲתָם כִּי־רָוִי
הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ שָׁבוּ כִּי־רָחוּ עַד־יִצְמַח
זְקָנְכֶם וּשְׁבַתְּם : (ו) וַיֵּרְאוּ
בְנֵי עַמּוֹן כִּי נִבְאֵשׁוּ בְדָוִד
וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי עַמּוֹן וַיִּשְׁכְּרוּ אֶת־
אָרֶם בֵּית־דָּרוֹב וְאֶת־אָרֶם
צוּבָא עֵשָׂרִים אֶלֶף רַגְלֵי וְאֶת־
מֶלֶךְ מַעֲכָה אֶלֶף אִישׁ וְאִישׁ טוֹב
שְׁנַיִם עֶשְׂרֵת אֶלֶף אִישׁ : (ז) וַיִּשְׁמָע
דָּוִד וַיִּשְׁלַח אֶת־יֹאבָב וְאֶת־כָּל־

הצבא

רש"י

(ד) מדויהם • חלוקיהם : שתותיהם •
היצגות : (טז) שונך

געארדנעטן גשיקט • (ד) חנון לים
הירויף דוד'ס גואנדטען ערגרייפען ,
איהנען דען דזאלכן בארט אבשערן ,
איהרע קליידער ביו אין דיא העלפטע ,
נעמליך ביו אן דיא שאם וועגשניידן ,
אונד שיקטע זיא זא ווידר צוריק •

(ה) מאן בריכטטע דיוס דעם דוד ,
דער אינן אלס כאלד ענטגעגן שיקטע ,
(דען דיא מענר שעחמטן זיך זעהר ,)
אונד זאגן לים : פלייכט זא לאנגע צו
זיחו , ביו אייערע בערטע ווידער
גוואכסן זיין ווערדן , אונד דאן קאמט
צוריק • (ו) דיא קינדער עמונ'ס דיא
נון איינזאהן , דאס זיא זיך בייא דוד
ווערדן פרהאסט גמאכט האבען , שיקט
אונד נאמן פאן ארם דעם הוועררחב'ס ,
אונד פאן ארם צובא צוואנציג טויענט
מאן , פאן דעם קעניג פאן מעכה טויענד
מאן , אונד טרופן פאן טוב צוועלף
טויענט מאן , אין זאלד • (י) אלס
דוד דיועס ערפֿוהר , שיקטע ער יואב
מיט דעם גאנצען דזעערע אונד דען
העלדן

באור

מלה לאמת הדבר • (ד) מדויהם, בגדיהם •
שחותיהם, אס שראשות ינא מדרך המשפט
פי משפטו נקמן כמו שחותיה (ישעיה י"ט
ענין יסוד הוא רמו ל' לערוה וכנה
יערה (שסג' י"ז) מן והסתות לדלתות (מ"ח ו'
וראו, אפסר שמו עזר מכין עזמו לנאת לקראתם למלחמה • או פירושו הרנישו בשמש שטעו
שטאים לדוד ע"י מעשיהם שטעו אל שחיו • וכן תרגומתי • (ז) הגבורים • שערות הגבורים •
ויצאו

מכלל יופי

(ב) אל אביו, כמו על : (ג) ולהפכה, כתרנומו ולמברקה, כי בודק הדבר
הופכה לכל צד : בחצי, בחצי לבושיהם : (ה) יצמה, המלה הזאת, כשתבא
על פועל עבר או עתיד תבא בדרך קצרה בחסרון אשר : יצמה, פועל עומד מהכבד :
(ז) נבאשו, ענין תיעוב ומיאוס כמו שיטאס אדם בדבר המכאיש : הצבא הגבורים,
כמו

העלרן צו פֿעלדע , (ח) נון ריקטן דיא
 קינדער עמון אים (אויס דער שטאָט
 מידיבא) , אונד שטעלטן זיך אין שלאַכט
 אַרדנונג פֿאַר דעם אַיינגאַנגע דעם
 טהאַרם . ארם צוכא אונד רחוב , דיא
 מאַנשאַפֿט פֿאַן טוב אונד מעכה שטעלטן
 זיך בזאַנדרס אין שלאַכטאַרדנונג אויף
 דעם פֿעלדע . (ט) אַלס יואב זאַה ,
 דאַס דער אַנגריף אויף איהן פֿאַן פֿאַרן
 אונד פֿאַן הינטן געריכטט וואַר ; וזכטע
 ער זיך דיא אויסערלעזנסטע מאַנשאַפֿט
 פֿאַן ישראל אויס , אונד שטעלטע זיך
 אין שלאַכטאַרדנונג געגען ארם .
 (י) איבערגאַב דאַן איכריגע פֿאַלקדער
 אַנפֿיהרונג זיינס ברודר'ס אכשי , דער
 זיך דען קינדער עמון'ס ענטגען שטעלל
 טע . (יא) אונד שפראַך : זאַלטע
 ארם מיר איכרלעגן ווערדן , זאָ מוסט
 דוא מיר צו הילפֿע קאממען , הינגעגן ווען
 דיא קינדער עמון'ס דיר צו מעכטיג
 ווערדן , זאָ קאם איך דיר צו־הילפֿע .
 (יב) לאַס אונס אונזרע קרעפֿטע
 איפֿכיהטן , פֿיר אונזר פֿאַלק אונד פֿיר
 דיא שטעטע אונזרס גאַט'ס , זאָ דאַן
 מאַנ'ס דער עוויגע פֿיגן , וויא עס איהן
 גוט דינקט . (יג) נון ריקטע יואב מיט
 זיינער מאַנשאַפֿט העראַן , גריף ארם
 אַן . אונד בראַכטע זיא צום פֿליהן .
 (יד) זאָבאַלד דיא קינדער עמון'ס זאַהן
 דאַס ארם פֿלאָה , ערגריפֿן אויך זיא דיא
 פֿלזכט פֿאַר אכשי , אונד וואַרפֿן זיך
 אין דיא שטאַרט . יואב צאָג זיך הירוּף
 פֿאַן

הצבא הגבורים : (ח) ויצאו
 בני עמון ויערכו מלחמה פתח
 השער וארם צוכא ורחוב
 ואיש טוב ומעכה לבדם
 בשדה : (ט) וירא יואב כי
 היתה אליו פני המלחמה מפנים
 ומאחור ויבחר מכל בחורי
 בישראל ויערף לקראת ארם :
 (י) ואת יתר העם נתן ביד
 אבשי אחיו ויערף לקראת בני
 עמון : (יא) ויאמר אם החזק
 ארם ממני והיתה לי לישועה
 ואם בני עמון יחזקו ממך
 והלכתי להושיע לך : (יב) חזק
 ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי
 אלהינו ויהודה יעשה רחוב
 בעיניו : (יג) ויש יואב והעם
 אשר עמו למלחמה בארם
 וינסו מפניו : (יד) ובני עמון
 ראו פידנס ארם וינסו מפני
 אבשי ויבאו העיר וישב יואב
 מעל
 ישראל ק'

באור

(ח) ויצאו , זעיר מידבא אשר היתה בנבול ארצם , כי שם הי' מסתיהם כמפורש בדה"י .
 לבדם , ערכו לבדם , ופעל ויערכו מוסב על כלם . (ט) היתה וגו' , אמר היתה על
 אולחמה אע"פ שזכר פני , וכמה קול נגדים נחבא (איוו כ"ט י') . וטעם פני המלחמה
 פניית המלחמה בל"א (דער אַה

מֵעַל בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּבֵא יְרוּשָׁלַם :
 (טו) וַיָּבֵא אֶרֶם בִּי נִגְף לִפְנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיֵּאֱסֹפוּ יָחֵד : (טז) וַיִּשְׁלַח
 הַדְּרֵעוֹר וַיֵּצֵא אֶת־אֶרֶם אֲשֶׁר
 מֵעֵבֶר הַנְּהָר וַיָּבֵאוּ חֵילָם וּשְׂוֹכְבֵי
 שַׁרְצָבָא הַדְּרֵעוֹר לִפְנֵיהֶם :
 (יז) וַיַּגִּד לְדָוִד וַיֵּאֱסֹף אֶת־
 כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן
 וַיָּבֵא חֲלָאמָה וַיַּעֲרֹכוּ אֶרֶם
 לְקִרְאֵת דָּוִד וַיִּלְחַמּוּ עִמּוֹ :
 (יח) וַיָּנֶם אֶרֶם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיַּהַרְגֵהוּ דָוִד מֵאֶרֶם שִׁבְעֵה מֵאוֹת
 רֶכֶב וְאַרְבַּעִים אֶלֶף פְּרָשִׁים
 וַיֵּאֵת שׂוֹכְבֵי שַׁרְצָבָא וְהַקָּהָה
 יחיד א' וימת
 רש"י

פֶּאן דַּעַן קִינְדְרוּ עַמּוֹן'ס צוּרִיק , אֹנְד
 גִינְג נאך ירושלים . (ט) אַלְלִין אֶרֶם ,
 דָּאָס זיך פֶּאָן יִשְׂרָאֵל גַּעשְׁלָאָנַעַן זָאָה ,
 צָאָג זיך נִייעַרדִינְגַס צוּזָאָמֶן .
 (טז) דָּאָצוּ שִׁיקְטַע הַדְּרֵעוֹר , אֹנְד
 לִיס אײך דִיא אֶרֶמִים יַעֲנױיטַס דַּעַם
 פֶּלוֹסַעַס (פֶּרַת) זיך אִין כּוּעַגוֹנְג זַעֲצוּ
 אֹנְד נאך חֵילַס קאַמֶמן , שׂוֹכְבֵי הַדְּרֵעוֹר'ס
 הַעֵרְרֶפֿיֶהֶרֶר וּזָאָר אִן אִיהֶרֶר שְׁפִיצַע .
 (יז) זָאָבְאֶלֶד דּוֹד דָּאָפֶּאָן נָאָכְרִיכְט
 כַּעֲקָאָם , צָאָג עַר גָּאָנֶץ יִשְׂרָאֵל צוּ
 זָאָמֶן , גִינְג אִיכֶר דַּעַן יַרְדֵּן אֹנְד רִיקְטַע
 פֶּאָר כִּיז נאך חֵלַם . הִיר שְׁטַעלְטֶן זיך
 דִיא אֶרֶמִים אִיהֶם אִין שְׁלָאָכְטֶאָרְדִינְוֹנְג
 עֲנַטְנַעַגֶן , אֹנְד גֵרִיפֶן שִׁיְהוּ אִן .
 (יח) אָכֶר אֶרֶם מוֹסְטַע פֶּאָר יִשְׂרָאֵל
 פֶּלִיְהוּ אֹנְד דּוֹד מֵאָכְטַע פֶּאָן אִיְהוּנֶן
 (דִיָּה מֵאַנְשַׁאָפֶט צו) זיכֶן הוֹנְדֶּרַט
 שְׁטֵרױטוּוּאָנַעַן אֹנְד פִּירְצִיג טוּיֹעַנְט
 רִיטַעַר נִירַעַר . אײך אִיהֶר הַעֵרְפִיֶהֶרֶר
 שׂוֹכְבֵי

באור

(טז) שׂוֹכְבֵי שַׁר לִנְחַ הַדְּרֵעוֹר : על שם
 סהיה גיבור ועריץ מאד הזכירו בשמו :
 יא (א) לעת

גֵרִיף) * (טז) וַיֵּאֱסֹפוּ , לְקַחַת כְּקַמָּה
 מִיִּשְׂרָאֵל . (טז) הַנְּהָר , זֶה נְהַר פֶּרַת
 אֲשֶׁר עַל גְּבוּלַס מוֹרְחָה . חֵילָם , שֵׁם עִיר ,
 וְהִיא חֲלָאמָה הַנּוֹכַחַת לְקִיָּן , אֲלֵא שְׂבּוּ
 וְהָיָה אֶת־הַנְּהָר , וְהָיָה אֶת־הַנְּהָר , אֲמַר
 וְהָיָה עַל הַרְכֵב כַּעֲיֵן אֲמַר עַל הַעִיר וַיִּכַּסּ לְפִי חֶרֶב , וְהַכּוּנָה עַל הַאֲנָשִׁים הַמְּיוֹחֵדִים
 לְרֶכֶב . וְהָנָה פֶּה אֲמַר ז' מֵאוֹת רֶכֶב וְכֹד' הִי ז' אֲלִפִּים , פֶּה פֶּרָשִׁים וְשֵׁם אִישׁ רַגְלִי ?
 הַחֵילֹף הַרְאָשׁוֹן אֲפֶסֶר לִיִּשָׁן וְלֹמַר שֶׁהִי' לְכָל רֶכֶב וְרֶכֶב אֶלֶף אִישׁ הַמְּיוֹחֵדִים לוֹ , וְאֲמַר פֶּה
 מִסְפַּר הַרְכֵב וְשֵׁם מִסְפַּר הַאֲנָשִׁים לְכָל הַרְכֵב , וְכַעֲנִין חֵילֹף הַשְּׂנִי כֶּתֶב רַד"ק שֶׁפֶה מִכָּה
 מִפְּרָשִׁים וְלֹא הַרְגָלִים וְשֵׁם לְהִסְפֵךְ , אֲמַר' רַחֲוִיק הוּא מֵאוֹד לְאוֹד שְׁאִירַע הַדְּבַר שֶׁהִי'
 מִסְפַּר הַפְּרָשִׁים הַנְּהַרְגִים נִנְמַנּוּס כַּמְסַפֵּר אִישׁ רַגְלִי .

יא (א) לעת

מכלל יז פי

כְּמוֹ הַעַם הַמְּלַחְמָה , אוֹפִי הַצַּבָּא וְהַגְּבוּרִים : (ח) וְרַחֲוִיב , פִּי' וְאֶרֶם רַחֲוִיב וְאֶרֶם
 צוּבָה שׂוֹכֵר עוֹמֵד כַּמְקוֹם שְׁנַיִם : וּמַעֲכָה , אֶרֶם מַעֲכָה , אוֹ מִלֵּךְ מַעֲכָה : (ט)
 בַּחֲרוּי , כְּשׁו"א הַכִּי"ח : (י) אֲכִשׁוּי , כְּשׁו"א הַכִּי"ח : (יא) וְהִיתָה , כַּתוּס' ה"א ,
 נַחֲסַר' יו"ד לַס"ד הַפּוֹעֵל : (טז) נִגְף , פִּתַּח וְהוּא נִפְעַל עֵבֶר : חֲלָאמָה , הוּא חֵילָם :
 יא (א) צַחַת

שוכך בליב אויף דעם פלאצע .
(יט) אלס דזיר אויף דיא קעניגע ,
דהרעוור'ס פאסאלן זאָהן , דאָס זיא
פאָן ישראל אויף דאָז הויפט גשלאַגען
וואָרדן , מאַכטן זיא פֿרידן מיט ישראל ,
אונד אונטרווארפֿן זיך איהנן . ארם
פֿירטעטע נונטערו דען קינדרן עמון
ווידר בייא צו שטעהן .

יא (א) דאָס דאָרויף פֿאָלגענדע
יאָהר , אלס דיא יאָהרס צייט
ווידר קאָם , אין וועלכע דיא קעניגע
דיא פֿעלד ציגע ערעפֿנן , שיקטע דור
וואב מיט זיינן קריגסקנעכטן אונד גאנץ
ישראל דאָס זיא דיא קינדר עמון פֿעללויג
אויפֿרייבן , אַנד רבה בעלאַגנרן זאָלטן .
דור בליב אַבער צו ירושלים .

(ב) אלס ער איינמאל גענן אַבענד פֿאָן
זיינעם לאַגער אויפֿגעשטאנדן וואָר
אונד אויף דער אלטאָנען זיינעם
פֿאללאַסטס הערום גינג ; ערוואַה ער ,
פֿאָן דער אלטאָנע העראַב איין באַדענדס
פֿרויענצימער פֿאָן זעהה שענר גשטאַלט .
(ג) ער שיקטע אונד ליס זיך גאך דעם
פֿרויענצימער ערקונדיגן , אונד מאַן
בראַכטע איהם דען בשייד : ,, עם איוט
דיא בהשבע טאַכטער אליעם , אוריה
,, דעם

וימת שם : (יט) ויראו כל
המלכים עבדי הדרעור כי נגפו
לפני ישראל וישלמו את ישראל
ויעבדום ויראו ארם להושיע
עוד את בני עמון :

יא (א) ויהי לתשובת השנה
לעת יצאת המלאכים
וישלח דוד אתיואבואת עבדיו
עמו ואת כל ישראל וישחרתו
את בני עמון ויצרו על רבה
ודוד יושב בירושלם : (ב) ויהי
לעת הערב ויקם דוד מעל
משכבו ויתהלך על גג בית
המלך וירא אישה רחצת מעל
הגג והאשה טובת מראה
מאד : (ג) וישלח דוד וידרש
לאשה ויאמר הלא זאת בת
שבע בת אליעם אישת אוריה
יתיר א' החתי

באור

יא (א) לעת צאת וגו' , יש עת בשנה
שדרך החיילי לנחת והוא מכיסן וזילך
שעברו ימות הגשמים והסוסים מוצאים בשדה
לאכול (רש"י ושאר מפרשים) . ולדעת
רד"ק פירוש לתשובת לסוף השנה שהיא תשוב'
השמש אל הנקודה ההיא . ומשכן שנה זו מוזן שיצאו המלכים הנזכרים להלחם ומתנוונו (אין
יאָהר גאַכדעם דיזע קעניגע צו פֿעלדע גצאַגען וואָדען) . וישחירו , ענינו שיסחיתו
וכן ויכרו . (ב) מעל הגג , שעורו , וירא מעל הגג , אַשה וגו' . (ג) ויאמר , כתב רד"ק
דרש לאנשי ביתה אס היא בת שבע ע"כ , כראה דעתו כי ויאמר שב על דוד . ויותר כראה מה
שכתב מהרי"א שש על המשיב , והוא פעל שלא נזכר שם פועלו , ושעורו , ויאמר לו
יאומר . ויתכן

רש"י

יא (א) לעת נחת המלכים .
יש עת בשנה שדרך החיילי
לנחת כשהארץ מלאה קמה והסוסים
מוצאים

שהיתה